

**Рішення разової спеціалізованої вченої ради ДФ 29.053.015
про присудження ступеня доктора філософії**

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 29.053.015 Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава), Міністерства освіти і науки України прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії **Головко Ользі Сергіївні** з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка зі спеціальності 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями) на підставі публічного захисту дисертації «Формування демократичної культури майбутніх менеджерів освіти засобами неформальної освіти»

Протокол №15
«8» червня 2023 року

Головко Ольга Сергіївна, громадянка України, 1995 року народження. Освіта вища – закінчила Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет» у 2019 році та отримала диплом магістра за спеціальністю «073 Менеджмент» «Управління навчальним закладом» і здобула кваліфікацію керівник підприємства, установи та організації (у сфері освіти та виробничого навчання).

З жовтня 2019 року по вересень 2023 року навчалась в аспірантурі ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

З 2019 року і до сьогодні працює у Державному вищому навчальному закладі «Донбаський державний педагогічний університет», Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – **Гаврілова Людмила Гаврилівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики початкової освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Дисертацію виконано у Державному закладі «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава), Міністерства освіти і науки України.

Здобувачка має 12 наукових публікацій за темою дисертації, з них: 5 статей в наукових фахових виданнях України, 1 стаття – у зарубіжному періодичному виданні, 6 публікацій – статті і тези апробаційного характеру, у тому числі:

1. **Головко О. С.** Компаративний аналіз понять : «демократична культура» та «культура демократії» в контексті підготовки майбутніх

менеджерів освіти. Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти. 2020. Випуск 13. С. 206 – 216. DOI: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.13.2020.223143>.

2. **Головко О. С.** Тренінгові методи розвитку демократичної культури майбутніх менеджерів освіти. Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія «Педагогіка. Соціальна робота». 2021. Випуск 1(48). С. 88–93. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2021.48.88-92>.

3. **Головко О. С.** Дефінітивний аналіз поняття «демократична культура майбутніх менеджерів освіти». KELM (Knowledge, Education, Law, Management). 2022. № 3(47). С. 3–9. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.3.1>.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці: **Ткачова Наталія Олександрівна**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки (Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди), **зауваження**, висловлені у відгуку опонента:

1. Як стверджує дисертантка, у межах дослідження формування демократичної культури майбутніх менеджерів освіти засобами неформальної освіти відбувалося під час проходження ними масових відкритих онлайн курсів, участі в тренінгах та хакатонах. Однак сьогодні існує багато інших форм та способів отримання неформальної освіти. Тому бажано було б спочатку в підрозділі 1.2 визначити більш широкий їх діапазон, а потім обґрунтувати, чому саме онлайн курси, тренінги й хакатони були обрані як оптимальні форми неформальної освіти для формування демократичної культури здобувачів обраної категорії.

2. У підрозділі 2.2 дисертації – «Обґрунтування педагогічних умов формування демократичної культури майбутніх менеджерів освіти засобами неформальної освіти» – спостерігається певна неузгодженість у тексті. Нагадаємо, що ні в назві цього підрозділу, ні у визначеній у вступі меті дослідження не фігурує поняття «модель». Проте на с. 164 дисертаційної роботи наведено «модель реалізації педагогічних умов формування демократичної культури майбутніх менеджерів освіти засобами неформальної освіти», на с. 165 наукової роботи дисертантка пише про «розроблення моделі формування демократичної культури майбутніх менеджерів освіти засобами неформальної освіти», на с. 166 стверджує, що головною метою експериментального дослідження стало впровадження спроектованої моделі формування демократичної культури майбутніх менеджерів освіти засобами неформальної освіти шляхом реалізації визначених педагогічних умов. Вважаю, що без використання моделювання текст наукової роботи набув би більшої логічної стрункості.

3. У дисертації наведено значну кількість різнопланових завдань, тем проєктів, які виконували члени експериментальної групи під час проведення експерименту. Зміст дисертації значно б збагатилася наявністю у додатках

прикладів виконаних учасниками завдань та фрагментів проєктів.

4. У підрозділі 2.4 дисертації в табличній формі представлено кількісні результати проведеного педагогічного експерименту. Після кожної таблиці авторка аналізує динаміку в рівнях сформованості демократичної культури у членів експериментальної та контрольної груп за різними критеріями. Проте вважаю, що в тексті деякі фрази сформульовано некоректно. Наприклад, на с. 189 читаємо: «показники адаптивного рівня зросли до 30%», «адаптивний рівень зріс на 11,4 %, інтуїтивний та репродуктивний знизилися відповідно на 7,1 % та 4,3 %». Однак очевидно, що в реальності протягом проведення експерименту змінюється не рівень, а кількість здобувачів освіти, сформованість в яких зазначеної культури відповідає певному рівню (інтуїтивному, репродуктивному чи адаптивному). У цьому підрозділі також необхідно було більше уваги приділити якісному аналізу отриманих результатів.

5. Як відзначається у вступі дисертації, другим завданням дослідження було таке: «здійснити дефінітивний аналіз поняття «демократична культура майбутніх менеджерів освіти», охарактеризувати його структуру», третім - «діагностувати рівні сформованості демократичної культури майбутніх менеджерів освіти на основі визначених критеріїв і показників». Однак обрані критерії й показники сформованості демократичної культури майбутніх менеджерів освіти дисертанткою наведено у другому висновку дисертації. На мій погляд, цей матеріал доцільно перенести до змісту третього висновку.

Лебедик Леся Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти (Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка), **зауваження**, висловлені у відгуку опонента:

1. Одним із ключових понять дослідження є дефініція «демократична культура», яка розглянута достатньо ґрунтовно. Вважаємо, що в теоретичному розділі роботи слід було б більш докладно зупинитись на відмінностях поняття демократична культура від компетентності та готовності, що поглибило б теоретичні підвалини дослідження.

2. Аналізуючи теоретичні аспекти формування демократичної культури доцільно було б зануритись у міжкультурний діалог між громадянами, що як відомо є ознакою культурно різноманітних демократичних суспільств. Громадяни, які бажають брати участь в діалозі, попри культурні відмінності, розглядають один одного як рівноправних демократичних громадян. Міжкультурний діалог є невід'ємною частиною культури демократії, це взаємозалежні категорії, що пов'язують макрорівень суспільства з мікрорівнем взаємодії між людьми.

3. Однією із вдалих практичних знахідок здобувачки є організація та проведення хакатону «Цифрові технології розвитку демократичної культури керівників закладів освіти» (Hack4DC), який на сьогодні є одним із інноваційних тренінгових методів. На нашу думку, в роботі недостатньо висвітлено теоретичні аспекти цього методу, його специфіку в контексті

тренінгових технологій.

4. Серед низки методологічних підходів доцільно було б додати *креативний* підхід, який, як відомо, забезпечує умови оволодінням новими технологіями, методиками й видами професійної діяльності, сприяє формуванню вміння творчо та свідомо обирати ефективні способи перетворювальної діяльності, планувати власну і колективну діяльність, прогнозувати й передбачати її результати, оцінювати ефективність професійної праці, мислити системно та комплексно, самостійно оновлювати інформацію, працювати з потоками інформації, здійснювати проєктну діяльність, оцінювати раціональність прийнятих рішень.

Шехавцова Світлана Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри романо-германської філології (ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»), **зауваження**, висловлені у рецензії рецензента:

1. Актуальність дисертаційного дослідження стане більш переконливою, якщо авторка запропонує аналіз міжнародних офіційних документів 2022, які були видані після початку повномасштабної війни та особливо наголошують на необхідності формування демократичної культури молоді, що також враховує рекомендації МОН України щодо інтенсифікації процесів європейської інтеграції в сфері освіти. Таким документом, зокрема, може бути Європейська парламентська резолюція від 6 квітня 2022 р. щодо імплементації дій із громадянської освіти (European Parliament resolution of 6 April 2022 on the implementation of citizenship education actions).

2. На нашу думку, представлена в підрозділі 1.2 таблиця з результатами проведеного аналізу освітньо-професійних програм підготовки майбутніх менеджерів освіти дещо перевантажує зміст роботи та може бути розміщена в додатках.

3. Доцільно було б здійснити порівняння аналіз змісту поняття «неформальна освіта» у вітчизняних та іноземних наукових джерелах та виокремити сучасні тенденції підготовки майбутніх освітянських менеджерів із урахуванням різних підходів до організації неформальної освіти.

4. На схвалення заслуговує обґрунтований дисертанткою перелік загальнодидактичних та специфічних принципів формування демократичної культури майбутніх менеджерів освіти засобами неформальної освіти. Однак, на наш погляд, важливо додати до переліку специфічних принципів принцип громадянськості, оскільки демократична культура безпосередньо пов'язана з характеристиками цього принципу, а саме національна гордість, громадянська відповідальність та готовність відстоювати власні інтереси та інтереси своєї країни, що набуло особливої актуальності в умовах розгортання російської агресії проти України.

5. До змісту діагностичного блоку моделі реалізації педагогічних умов формування демократичної культури майбутніх менеджерів освіти засобами неформальної освіти окрім критеріїв та рівнів сформованості досліджуваного

педагогічного явища варто додати методи діагностики для більш цілісного представлення цього блоку.

Швирка Вікторія Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки (ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»), **зауваження**, висловлені у рецензії рецензента:

1. У підрозділі 1.2. «Підготовка майбутніх менеджерів освіти в сучасних закладах вищої освіти у світлі демократизації. Роль неформальної освіти в підготовці майбутніх менеджерів освіти», на наш погляд бажано було б посилити більш детальним аналізом наукових джерел щодо підготовки майбутніх менеджерів освіти засобами неформальної освіти (с.66-68).

2. Повністю погоджуючись з тим, що неформальна освіта є потужним засобом формування демократичної культури майбутніх менеджерів освіти. Однак, слід зауважити, що у підрозділі 1.2. бажано б було посилити інформацію щодо неформальної освіти з точки зору понятійного апарату та нормативної бази України.

3. Третю умову, а саме засвоєння комплексу знань щодо особливостей демократичного управління сучасними закладами освіти, автор пропонує реалізувати через запровадження спеціальної (вибіркової) навчальної дисципліни «Демократична культура менеджера освіти». Проте, дисципліни за вибором студента є складовими освітньої програми, тобто формального освітнього середовища і не можуть розглядатися як неформальна освіта.

4. Важливим моментом є визнання закладами вищої освіти результатів неформальної освіти. У роботі бажано було б прописати механізми зарахування результатів неформальної освіти, спираючись на законодавчу базу України в галузі освіти та внутрішні положення ЗВО.

Починкова Марія Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри філологічних дисциплін (ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»), зауважень немає.

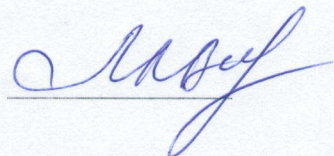
Результати відкритого голосування:

"За" – 5 членів ради,

"Проти" – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Головко Ользі Сергіївні** ступінь доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Марія ПОЧИНКОВА

Олена КАРАМАН